

COVID-19

HAWAII DEPARTMENT OF HEALTH

ROGON NI NGAN AYWEG BEQ U TABINAW NI BAY E COVID-19 ROK

Nge buchuw e girdii ni ngar madaaq gow

- Fachaaq nib ma'ar e nge paer u reb e singil ni yigoo ir me yaen nga reb e kolosis ni yigoo ir ngay
- Chaan be ayweg e beq ni ba mo'omaw rogon ni ngeb e ma'ar ngak nib gel ko COVID-19
- Fare singil ko chaanem nib ma'ar e nge fe'l rogon e nifeng ni nga i yan u langin (bod rogon ni ngan tay e winda nib maab min cheleg e fen)
- Dab ki yaen e girdii i guuq

Ngan yaliy e poew ni be gel e ma'ar rok

- Ngan non ko togta rok faanra be gel e ma'ar rok
- Ngan denguwa nag e 911 faanra ke ubchiyag (min nog ni re ma'ar nem e bay e COVID-19 rok)
- Rogon min nang nib tomal: mo'omaw rogon ni nge pogofan, dakir m'ing e amith u ngorngoren, ke tabab ni be balyang, ke mo'omaw rogon ni nge od fa paer ni be od, ke maa racha'en dabpi l'ugun nge owchen

Ngan ayuw nga dab ki garer e bayking

- **GGAN:**
 - Chaanem nib ma'ar e nge abich (fa ngan duruw'iy) u singil rok u orel ko girdii
 - Ngan luknag e pilet rok nge mam'en e abich rok ni bay e glob u pa'ey, min sop nag ko rran nib gawal fa ngan maluk nag u dishwasher
 - Ngan kilin nag pa'ey nga tomuren ni kan luuf e glob riy nge baaray ni yibe ayweg e ggan ko re ma'ar nem

- **DAB KUN FANAY ARA MURWEL KO TAABUG I BANEN** (bod e pilet, mam'en e abich, tawol, gulgul nge electronics)

- **MAD NI NGAN UPNGUY NGA LANGAY NGE PEETHNGUY ARA GLOB** (ngiyal ni ngan n'un):

CHAAN NIB MA'AR: Ngan upnguy langay nge peethnguy u chaaren e girdii (u tabinaw nge ngiyal ni kan yaen ni guuy togta)

CHAAN BE AYWEG E MA'AR: Ngan upnguy langay nge peethnguy ko ngiyal ni yibe ayweg fachaanem nib ma'ar. Ngan chuweg pa'ey ko glob ko ngiyal ni yibe math ko fachaa nib ma'ar, kan math ko rachaa rok, mugungaen rok, ara logwen dow. Ngan na'g e glob nga tafanedow ni bay e plastik riy. Gubin ngiyal ma thingar ni maluk nag pa'ey nga tomuren ni kan luuf e glob nge baaray ni kan math ko fachaa nib ma'ar.

- **MALUK NAG PA'EY** nib yoqor yay ko sop nge rran ni dabi ngoch napan ko 20 e seconds. Faanra dariy e sop nge rran, mag maluk nag paam ko hand sanitizer ni bay e alkul riy ni 60%. Dab kun maath nga owchey, langay, nge peethnguy ni dawrun maluk nag pa'ey.
- **KILIN MIN CHUWEG E BAYKING** ko yuyang i banen ni yib tama maath ngay (bod rogon e nob ko maab, switch ko magal, gin yima kol, kolosis, pipe ko raen, electronics nge ku boch banen)
 - Rogon me sag'al ni nge aff e ma'ar e ngan kilin nag e singil nge kolosis ko faare ma'ar ko ngiyal ni ri dabisiy.
- **MAAD NIB ALIT:** M'un e glob ni yira muuq riy min n'ag ko ngiyal ni gabe faruliy e maad nge gulgul ko faare ma'ar. Maluk nag ko bin thabi gel e gawal riy ni rayog. Mag mlik nag ko bin thabi gel e gawal riy ni kurayog. Mag maluk nag pa'am nib papay nga tomuren ni kam luuf e glob riy.
- **Dow:** Ngan taay rebe tafanedow ni yima tay e plastik ngay ko fare ma'ar. M'un e glob ko ngiyal ni gabe luuf e plastik ko tafanedow nge ngiyal ni ngam n'ag e dow. Maluk nag pa'am nga tomuren.

Mkag be motoyil nga rogom

- Chaan be ayweg e ma'ar e ngki paer u tabinaw nge motoyil nga rogon ko keb e pow ko COVID-19 ngak (bod rogon e gawal nga dakaney, chochol, ngongoch e faan, nge kuboch banen).
- Ra gur beq ni gabe ayweg e ma'ar ma keb e pow ngom ko ma'ar ma thingar mu non ko togta rom. Faanra dariy e togta rom, ara kubay e duwer rom, mag yaan ko <https://www.auw211.org/> ara mu denguwa nag e 211
- Chaan be ayweg e ma'ar ma dawrib e pow ko ma'ar ngak e nge paer u tabinaw **ko ngiyal** ni fachaaq ni bay e COVID-19 rok e ke aw nga na'un **nge** nge madaaq ko 10 e rran nga tomuren.

*14 e rran ni dab kun yaan nga biyang e kum m'un e yuyang i banen ngay (ni bod e ggin ni yima ayweg e m'ar riy, ggin yima ayweg e girdii riy nib yoqor ni bod e pilibthir, ggin kiyma pii nga i paer a girdii riy, tafan e kalbus, ggin yima ayweg e girdii riy nge fe'l rogon e mithmith rok ko m'ar, tafan e salthaw, nge kiyu yang).